

Geachte mevrouw Keijzer,

Hierbij verzoek ik u om voortaan niet meer eenzijdig maar gewoon open, transparant en volledig te communiceren over het feit dat er sprake is van grote internationale wetenschappelijke verdeeldheid over de vanuit het oogpunt van gezondheid veilige limieten. Gegeven deze verdeeldheid doe ik verder een dringend appel op u om vanuit uw taak en uw bestuurlijke verantwoordelijkheid om alle kwetsbare mensen met EHS te beschermen tegen EMV en hen weer een toekomstperspectief te geven op een weer zo normaal mogelijk maatschappelijk bestaan.

Ter toelichting hierop het volgende:

Volgens het Kennisplatform en de GGD zijn de enige zinvolle maatregelen die elektrogevoeligen kunnen nemen het uitschakelen van de bron en het meer afstand houden van de bron. Het Kennisplatform stelt op de eigen website dat op basis van wetenschappelijk onderzoek niet kan worden uitgesloten dat onder de mensen die zich elektrogevoelig noemt een deel daadwerkelijk gevoelig is voor elektromagnetische velden.

Vanwege de alom aanwezige elektromagnetische velden (EMV) kunnen mensen met EHS geen normaal leven meer leiden. Recent gepubliceerd onafhankelijk onderzoek van Kantar-Public bevestigt de schatting dat 3% van de bevolking klachten ervaart van EMV. Met het voornemen van een dekkingseis van 98% brengt u deze mensen straks in een nog groter sociaal isolement.

U weigert mensen met EHS te beschermen omdat in wetenschappelijke onderzoeken geen bewijzen zouden zijn gevonden voor negatieve effecten op de gezondheid door blootstelling aan EMV onder de blootstellingslimieten. Daarbij doet u het voorkomen alsof daarover een bijna volledige wetenschappelijke consensus bestaat. U miskent daarmee het feit dat er over de veiligheid van de huidige blootstellingslimieten internationaal grote wetenschappelijke verdeeldheid bestaat. Ik wijs u in dit verband op een in The Lancet van december 2018 gepubliceerd artikel, waaruit blijkt dat een groeiende berg aan wetenschappelijk bewijs suggereert dat langdurige blootstelling aan EMV tot ernstige biologische- en gezondheidseffecten leidt; in ruim 68% van alle peer reviewed studies bleek sprake te zijn van significante biologische of gezondheidseffecten. Verder wijs ik u er op dat begin oktober 2019 in Mainz een groot driedaags internationaal wetenschappelijk symposium is gehouden waar o.a. het volgende is geconcludeerd: *Er is inmiddels duidelijk bewijs van de zgn. biologische effecten van draadloze communicatietechnologieën, die kunnen variëren van een verminderd welzijn tot ernstige aandoeningen of schade aan de kwaliteit van leven en gezondheid.* Overigens bevestigt ook het RIVM in zijn meest recente rapport dat er in bredere zin discussie is over de blootstellingslimieten.

Deze wetenschappelijke verdeeldheid maakt op zijn minst in voldoende mate aannemelijk dat uw standpunt dat EMV binnen de huidige blootstellingslimieten veilig zouden zijn niet houdbaar is. Dat impliceert welhaast logischerwijs dat u ook serieus oog behoort te hebben voor de mensen die daar het meest kwetsbaar voor zijn. Dat vloeit immers voort uit uw grondwettelijke taak. U laat deze mensen echter aan hun lot over in afwachting van nog meer wetenschappelijk bewijs (net als in het verleden bij roken, asbest, aardbevingen, chroom 6 etc.; wanneer breekt de overheid eens met deze kortzichtige trend?). In plaats van de wetenschappelijke verdeeldheid serieus te nemen neemt u daarover juist een te bekritisieren eenzijdige stellingname in. Zo maakt u nooit melding van het feit dat er over uw standpunt dat EMV veilig zijn grote wetenschappelijke verdeeldheid bestaat, en zo bagatelliseert u bij externe kritiek op uw standpunt de uitkomst van het vele peer reviewed dieronderzoek en peer reviewed cel onderzoek waaruit het tegendeel blijkt. Met dit eenzijdig uitgedragen standpunt keert u de rug toe aan mensen die als gevolg van EMV ziek zijn en geen normaal leven meer kunnen leiden. Erger nog, op basis van dit eenzijdige standpunt rechtvaardigt en

verdedigt u een verdergaande verdichting van mobiele connectiviteit. Hiermee keert de overheid zich tegen allen die daadwerkelijk EHS hebben en daar houd ik u voor verantwoordelijk en aansprakelijk. Ik verwijs u in dit verband ook naar mijn hieronder bijgevoegde reacties op eerdere internetconsultaties.

Bijlage:

1. Reactie op internetconsultatie frequentieveiling

Waarom geeft u geen gehoor aan alle zorgen die worden geuit over de gezondheidsrisico's van elektromagnetische straling? Waar het om 5G gaat bestaat niet of nauwelijks onderzoek naar de gezondheidsrisico's. Omtrent de gezondheidsrisico's heb ik u uitgebreid gedocumenteerd en gemotiveerd geschreven in onder meer de internetconsultaties over het Wetsvoorstel Telecomcode en het Actieplan Digitale Connectiviteit. Vele anderen hebben dat ook gedaan. Mijn eerder gegeven reacties kunt u hier als herhaald en ingelast beschouwen. Elke keer wanneer ik op een internetconsultatie van u reageer krijg ik van u de volgende tekst als reactie: "Wij stellen het erg op prijs dat u de moeite heeft genomen om te reageren. Mede door uw reactie zijn wij in staat kwalitatief betere regelingen te maken. Wij zullen uw reactie dan ook met zorg bekijken". Hopelijk maakt u daar nu een begin mee en maakt u een pas op de plaats met de uitrol van 5G en gaat u werk maken van het bescherming bieden aan de bevolking en zeker aan de circa 500.000 Nederlanders die nu al last hebben van elektromagnetische straling. Ik attendeer u er in dit verband op dat in oktober 2019 een groot 3 daags congres in Mainz heeft plaatsgevonden met vele internationale wetenschappers. De slotverklaring van dit symposium stelt dat er inmiddels duidelijk bewijs is van de zgn. biologische effecten van draadloze communicatietechnologieën, die kunnen variëren van een verminderd welzijn tot ernstige aandoeningen of schade aan de kwaliteit van leven en gezondheid. Er zijn voldoende bewijzen voor de schadelijke effecten op de hersenen en met name op die van kinderen. Daarnaast zijn er sterke aanwijzingen dat EMV oxidatieve stress veroorzaken en kankerverwekkend zijn. Dit bij blootstelling die duidelijk lager ligt dan de norm die de ICNIRP veilig noemt. De verwachting is dat bij een uitrol van 5G de gezondheidsproblemen nog groter zullen worden.

2. Reactie op internetconsultatie wetsvoorstel telecomcode

Over nadelen van de regeling wordt niet gesproken. Het belang en de bescherming van de volksgezondheid worden gemakshalve en met een beroep op wetenschappelijk omstreden normen aan de kant gezet. Dit omwille van de digitale economie en de ambitie koploper te willen zijn. Daarom wordt ook voorbijgegaan aan de gigantische milieubelasting die het direct gevolg zal zijn van de uitrol. Hoezo geloofwaardig klimaatbeleid?

Volksgezondheid

Volksgezondheid is ten onrechte niet als weigeringsgrond opgenomen. Dat blijkt expliciet alleen uit pagina 51 van de memorie van toelichting. 5G is nog niet eens getest op de risico's voor de gezondheid. Over de ICNIRP normen bestaat internationaal grote wetenschappelijke verdeeldheid. Er zijn duizenden onderzoeken die laten zien dat er ver onder die normen gezondheidsrisico's zijn voor de mens. U kiest partij voor een deel van de wetenschap en vervolgens doet u alsof dat deel de eensluidende mening vertolkt van de hele wetenschap. Het doel van de digitale economie heiligt alle middelen, dus lastige gemeenten en om hun gezondheid vrezende burgers worden monddood gemaakt. En de honderdduizenden met EHS keert u helemaal de rug toe. Met om de 200 meter small cells bestraalt u hen en alle andere burgers ongevraagd altijd en overal. In plaats van deze mensen bescherming te bieden worden zij door u nog meer opgejaagd en nog dieper in een volledig sociaal isolement gestort. Dat is toch niet de taak van de Overheid?

Milieubelasting

5G zal leiden tot veel intensiever datagebruik. Dus nog meer stroomgebruik van de datacentra. In 2016 waren datacentra al verantwoordelijk voor 2% van de jaarlijkse uitstoot van broeikasgassen. Met 5G neemt het energieverbruik van datacenters toe tot bijna 10% van het wereldwijde verbruik (<https://www.nature.com/articles/d41586-018-06610-y>), en daarmee tot een sterke toename in uitstoot. Ook bij gebruikers zal het energieverbruik stijgen. Hoe sneller het internet, hoe meer energie dit kost.

Concluderend dring ik er bij u op aan om:

- Geen onomkeerbare stappen te maken met de uitrol van 5G, en tenminste een pas op de plaats te maken.
- Overheden en burgers niet monddood te maken. Volksgezondheid moet ook voor small cells een weigeringsgrond zijn.
- 5G niet uit te rollen zonder dat daaraan voorafgaand of daarbij adequate bescherming (in de openbare ruimte, het openbaar vervoer, op de werkplek) wordt geboden aan mensen met EHS.

3. Reactie op internetconsultatie Digitale Connectiviteit

Vraag 1

De belangrijkste trend die ik mis betreft het gezondheidsaspect.

Als gevolg van het explosief stijgende draadloze dataverkeer via smartphones e.d. neemt ook het aantal mensen toe dat gezondheidsklachten heeft als gevolg van straling. Ik zie dat in mijn directe omgeving, maar bijvoorbeeld ook in de reacties op deze internetconsultatie.

Volgens de Gezondheidsraad is de oorzaak van deze klachten wetenschappelijk nog niet duidelijk. Wel stelt de Gezondheidsraad dat de klachten die elektrogevoeligen ervaren reëel en ernstig zijn en dat deze de kwaliteit van leven nadelig beïnvloeden. Ook wordt door de Gezondheidsraad geadviseerd de blootstelling aan straling zo laag als redelijkerwijs mogelijk te houden (zonder overigens een nadere inhoudelijke uitwerking en advisering). De goede voorlichtende informatie die het Kennisplatform Elektromagnetische Velden geeft heeft vooral betrekking op een zo goed mogelijk gebruik van de eigen apparatuur en niet op de situatie dat vanwege de draadloze apparatuur van anderen gezondheidsklachten ontstaan. En juist op dat punt wringt het, ook omdat anderen – niet stralingsgevoeligen – veelal niet bekend zijn met de informatie van het Kenniscentrum. Want hoe moeten stralingsgevoeligen zich in een steeds draadlozer worden maatschappij wren tegen de alsmaar intensiever wordende draadloze communicatie van anderen? En welke bescherming mogen en kunnen zij daarbij verwachten van de Rijksoverheid? Ik kan u vanuit eigen directe waarneming verzekeren dat elektrogevoeligen zich op dat terrein meer en meer als sociaal uitgestotenen voelen, want waar kunnen zij nog heen in de trein, de wachtkamer van het ziekenhuis, openbare ruimtes, de bioscoop etc.? Aan dit meer collectieve aspect wordt tot dusver in het beleid van de Rijksoverheid (en ook in de adviezen van de Gezondheidsraad) voorbijgegaan. En dat terwijl in toenemende mate duidelijk aan het worden is dat er voor burgers gezondheidsrisico's kunnen zijn als zij worden blootgesteld aan hoogfrequente straling in hun directe omgeving. De maatschappelijke discussie en bewustwording hierover is zeker de laatste jaren sterk groeiende. Steeds meer (internationale) wetenschappers en artsen waarschuwen voor deze volksgezondheidsrisico's en pleiten bijvoorbeeld voor een moratorium op de uitrol van 5G totdat de potentiële gevaren voor de menselijke gezondheid en het milieu volledig zijn onderzocht door

wetenschappers onafhankelijk van de industrie. Ook zijn er bijvoorbeeld steeds meer gemeentes in Nederland die een antennebeleid op basis van het voorzorgsprincipe voeren.

Kortom: vanuit het oogpunt van de volksgezondheid zou vanuit de Rijksoverheid een stevige pas op de plaats moeten worden gemaakt en adequate beperkingen moeten worden gesteld aan de draadloze stralingsbelasting. Investeren in glasvezelnetverbindingen is dan de te prefereren veilige en snelle optie.

Overige vragen

Verder ben ik het volledig eens met de in het kader van deze internetconsultatie gegeven inbreng van VEMES en de Stichting EHS, waarna ik dus korthedshalve verder verwijst.